

Liikenne- ja viestintäministeriö
PL 31
00023 Valtioneuvosto

29.4.2009

Lausunto luonnoksesta hallituksen esityksestä laeiksi väylävirastosta ja liikenteen turvallisuusvirastosta

Rakennusteollisuus RT ry ja Infra ry kiittävät saamastaan mahdollisuudesta antaa lausunto yllä mainitusta esityksestä ja toteavat lausunnossaan seuraavaa.

Väyläviraston muodostaminen

Allekirjoittaneet tahot näkevät väyläviraston perustamisen myönteisenä ja perusteltuna tavoitteena. Väylävirasto tarjoaa mahdollisuuden kehittää valtakunnallista liikennejärjestelmää yhtenä kokonaisuutena liikennemuotokohtaisen kehittämisen sijaan. Nykyisten virastojen yhdistäminen tuo toiminnallisia integraatioetuja ja mahdollistaa viranomais-toiminnan tuottavuuden parantumisen. Samalla se mahdollistaa myös alan osaamisen kehittämisen.

Väyläviraston tavoitteet, tehtävät ja ministeriön ohjaus

Esityksessä todetaan, että väyläviraston tavoitteena on infra-alan tuottavuuden edistäminen, mikä tapahtuu mm. ylläpito- ja rakennustöiden hankintamenettelyjä kehittämällä. Viraston tulisi huolehtia markkinoiden toimivuudesta siten, että käytettävät hankintamenetelmät tukisivat kaikenkokoisten yritysten mahdollisuuksia päästä tekemään väylätöitä.

Allekirjoittaneet tahot pitävät edellä esitettyjä tavoitteita erittäin tärkeinä. Kaikki liikenne- muodot käsittävä hankintatoimi, sisältäen hankintamenettelyjen kehittämisen, tulisi allekirjoittaneiden tahojen näkemyksen mukaan keskittää yhteiseen, kaikki liikennemuodot käsittävään hankintayksikköön. Vain näin voidaan varmistaa parhaiden käytäntöjen leviäminen koko organisaatiossa.

Esityksen perusteluissa on nostettu esiin riskinä yhdistetyissä virastoissa voimakas pyrkimys korostaa nykytilan säilyttämistä, liikennemuotojen eroja ja oman liikennemuodon tärkeyttä suhteessa muihin.

Allekirjoittaneiden tahojen mielestä edellä esitetyn riskin minimoiminen edellyttää strategisen ohjauksen vahvistamista ja ohjaukseen käytettävän panostuksen lisäämistä liikenne- ja viestintäministeriössä sekä päättävistä ja eteenpäin katsovaa johtamista väylävirastossa.

Infra-alan palveluntarjoajien näkemyksen mukaan alan tuottavuuden edistämisen ohella liikenne- ja viestintäministeriön ja väyläviraston yhtenä keskeisimmistä tavoitteista tulisi olla pitkäjänteisen investointiohjelman ja rakentamisen tasaisen volyymin varmistaminen.

Edellä mainittu edellyttää maa- ja vesirakentamisen markkinoiden tuntemusta ja jatkuvaa seurantaa niin väylävirastolta kuin Liikenne- ja viestintäministeriöltäkin sekä tiivistä yhteistyötä alan muiden toimijoiden mm järjestöjen kanssa.

Väylävirasto operatiivisena toimijana sekä Liikenne- ja viestintäministeriö strategisena ohjaajana voivat omilla toimenpiteillään edesauttaa entistä laajemman ja tehokkaamman markkinan syntymistä mm. avaamalla kaikkien infra-alan sisällä olevien erityistoimialojen markkinat vapaalle kilpailulle.

Väyläviraston osien alueellistaminen

Esitykseen sisältyy tavoite 200-400 työpaikan alueellistamisesta Rovaniemelle ja Lappeenrantaan vuoteen 2015 mennessä.

Allekirjoittaneet tahot pitävät näin merkittävän osan alueellistamista pääkaupunkiseudun ulkopuolelle viraston perustamisella saavutettavien tavoitteiden vastaisena varsinkin, kun väylänpidon henkilöstöstä jo nyt 60 % on alueilla. Alueellistaminen vaarantaa koko uudistuksen tavoitteet ja saattaa jopa hajottaa tavoitellun yhteenliittymän. Silloin koko väyläviraston perustamiselta menee pohja.

Allekirjoittaneet tahot muistuttavat vielä perusteluissakin esitetystä esimerkistä Alankomaista, jossa viraston osien hajasijoitus on vaikuttanut siihen, että virasto tosiasiaassa, kymmenen vuotta yhdistämisen jälkeen, toimii edelleen kuten neljä erillistä virastoa.

Mikäli alueellistaminen on kuitenkin välttämätöntä, allekirjoittaneet tahot esittävät, että alueellistaminen koskisi ainoastaan alarajaksi mainittua 200 työpaikkaa siten, että vuoden 2010 alussa väyläviraston 694 työpaikasta jo valmiiksi alueilla sijaitsevat 140 työpaikkaa laskettaisiin mukaan 200 työpaikan kiintiöön.

Rakennuttajaosaaminen ja resursointi väylävirastossa

Infra-alan palveluntarjoajat ovat aikaisemminkin esittäneet vakavan huolestumisensa julkisen tilaajan tilaajaosaamisen puutteesta ja toistavat sen tässä lausunnossaan.

Tämänhetkiset väyläviraston perustamiseen liittyvät, mm. alueellistamiseen ja ELY:jen muodostamiseen tähtäävät suunnitelmat ovat vakava uhka koko alan tuottavuudelle ja tulevaisuudelle.

Puutteet rakennuttajaosaamisessa näkyvät jo nyt mm. ongelmina jokapäiväisessä päätöksenteossa työmailla, ja uhka rakennuttamiseen liittyvän erikoisosaamisen katoamisesta on todellisuutta.

Allekirjoittaneiden tahojen näkemyksen mukaan koko alan kannalta on välttämätöntä huolehtia väyläviraston korkeatasoisesta osaamisesta keskittämällä ydintoimintoihin riittävä määrä osaavia resursseja.

Tutkimus ja kehitys

Infra-alan markkinan voidaan todeta olevan selkeän dualistinen, jossa tilaajatoimintoja hallitsevat valtion väylävirastot, kun taas tuottajatoiminnot ovat pirstaloituneet usean tuhannen yrityksen kesken.

Kaksi kolmasosaa alan volyymistä on julkisrahoitteista. Kuntien suuren määrän ja kuntakentän hajanaisuuden vuoksi väylävirastolle, joka tilaukset edustavat kolmasosaa alan volyymistä, lankeaa automaattisesti koko tilaajakentän veturin rooli tutkimus- ja kehitystoiminnassa.

Allekirjoittaneet tahot esittävät, että väylävirasto ottaisi nykyistä merkittävämmän, ellei jopa johtavan roolin infra-alan kehittämisessä varmistaen näin alan tuottavuuden nousun. Lisäksi allekirjoittaneet tahot esittävät, että väylävirasto ottaisi perustetussa RYM-SHOK:issa merkittävämmän roolin kuin nykyiset Tiehallinto ja Ratahallintokeskus.

ALKU-hanke

Samaan aikaan virastouudistuksen kanssa on menossa aluehallinnon kehittämishanke ALKU. Sen mukaan väylävirastojen nykyiset alueelliset yksiköt siirtyvät alueellisiin Elinkeino-, luonnonvara ja ympäristökeskuksiin.

Suunnitelmien mukaan ELY:t ovat työ- ja elinkeinoministeriön alaisia ministeriön vastassa niiden resurssiohjauksesta. Sen sijaan ELY:jen substanssiohjauksesta vastaisi liikenne- ja viestintäministeriön alaisuuteen kuuluva väylävirasto.

Edellä mainittua ohjauksen jakamista kahden ministeriön kesken allekirjoittaneet tahot pitävät sekavana ja koko alan kannalta huolestuttavana. Ilman erittäin voimakasta ohjausta on todennäköistä, että kullekin ELY:lle muodostuu oma muista ELY:sta poikkeava käytäntö. Väyläviraston ohjauksella on kyettävä varmistamaan yhdenmukaiset toimintatavat sekä laatu- ja palvelutaso tienpitoa koskevissa tehtävissä.

Saamiemme tietojen mukaan vuoden 2010 alussa muodostettava Uudenmaan ELY sisältäisi myös Lahden ja Hämeenlinnan seudut. Näin ollen Uudenmaan ELY:n tiestö tulisi olemaan paitsi pituudeltaan myös liikennemääriltään ja olosuhteiltaan kohtuuttoman suuri ja vaativa verrattuna esimerkiksi Pirkanmaan ELY:n tiestöön, johon kuuluisi nykyisestä Hämeen tiepiiristä ainoastaan Pirkanmaan alue.

Allekirjoittaneet tahot katsovat, että ELY:t eivät kohtuuttoman paljon saisi poiketa toisistaan tieverkon pituuden tai liikennemäärien suhteen, mikä varmistaisi niiden aseman alueellisesti keskeisinä väyläpolitiikan ja väylänpidon toimijoina.

Helsingissä 29.4.2009

Rakennusteollisuus RT ry


Tarmo Pipatti
toimitusjohtaja

Infra ry


Paavo Syrjö
toimitusjohtaja